

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ¹

8.1 Έννοια – Περιεχόμενο.

Όταν το πλοίο ταξιδεύει, το πλήρωμά του διαμένει και εργάζεται συνεχώς επάνω σ' αυτό και μάλιστα κάτω από ιδιόζουσες συνθήκες, που δεν συναντιούνται στην εργασία ξηράς. Το χαρακτηριστικότερο είναι ότι στο πλοίο δεν είναι δυνατόν να υπάρχει άμεσα η εποπτεία των κρατικών αρχών. Παρουσιάζεται συνεπώς η ανάγκη να ανατεθεί σε κάποιο πρόσωπο η ευθύνη για την κανονική διεξαγωγή του ταξιδιού, την τήρηση της τάξεως και την ομαλή διεξαγωγή της υπηρεσίας στο πλοίο. Το πρόσωπο αυτό είναι ο Πλοίαρχος, ο οποίος πλαισιώνεται από κατάλληλους αξιωματικούς και μεριμνά για κάθε τι που αφορά στο πλοίο, στο φορτίο και στους επιβαίνοντες (πλήρωμα και επιβάτες).

Ο Πλοίαρχος, κατά την εκτέλεση της αποστολής του, πρέπει να εφαρμόζει πιστά ορισμένους κανονισμούς εργασίας, ώστε να επιτύχει την τήρηση της εύρυθμης λειτουργίας της υπηρεσίας στο πλοίο.

Είναι γενικότερα παραδεκτό ότι η πειθαρχία, η υπακοή δηλαδή προς τους ιεραρχικά προϊσταμένους, είναι απαραίτητη σε κάθε περίπτωση ομαδικής εργασίας, αφού, διαφορετικά, δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί ο συντονισμός και η κανονική απόδοση των εργαζομένων.

Κατά την εκτέλεση της εργασίας στα πλοία, είναι περισσότερο από οπουδήποτε αλλού απαραίτητη η τήρηση πειθαρχίας, αφού η μη άμεση και ακριβής εκτέλεση των εντολών του Πλοιάρχου και των άλλων υπευθύνων αξιωματικών του πλοίου είναι δυνατόν να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο την ασφάλεια του πλοίου, του φορτίου και της ζωής πολλών ανθρώπων που επιβαίνουν στο πλοίο.

Για τους λόγους αυτούς οι διάφορες πολιτείες έχουν θεσπίσει σύστημα ποινικών και πειθαρχικών διατάξεων, ειδικά για τους ναυτικούς, ανάλογο με το οποίο δεν υπάρχει σε άλλους κλάδους εργασίας.

Οι **κανονισμοί εργασίας** καταρτίζονται από το Υ.Ε.Ν. και εγκρίνονται με προεδρικά διατάγματα μετά από πρόταση του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας.

Οι κανονισμοί αυτοί ρυθμίζουν:

α) Την ιεραρχία στην υπηρεσία του πλοίου και τη διαίρεση του πληρώματος κατά κλάδους, σε προσωπικό καταστρώματος, μηχανής και γενικών υπηρεσιών.

β) Τα γενικά και ειδικά καθήκοντα και τις ευθύνες του Πλοιάρχου, των αξιωματικών και κατωτέρων μελών του πληρώματος, ανάλογα με την ειδικότητα και το βαθμό καθενός.

γ) Τη διεξαγωγή της υπηρεσίας στα πλοία, δηλαδή τον τρόπο που οφείλει ο Πλοίαρχος να οργανώνει και διευθύνει την εργασία κατά τη διάρκεια του πλου και, κατά το χρόνο που το πλοίο βρίσκεται σε λιμάνι ή σε όρμο.

8.2 Ισχύοντες κανονισμοί εργασίας.

Στο εμπορικό ναυτικό ισχύουν δυο κανονισμοί εργασίας:

α) Ο Κανονισμός Εργασίας Φορτηγών Πλοίων (ΚΕΦΠ), για πλοία άνω των 800 κόρων ολικής χωρητικότητας (κ.ο.χ.) που κυρώθηκε με το Β.Δ. 806/1970. Ο κανονισμός αυτός εφαρμόζεται σε φορτηγά πλοία κάθε κατηγορίας, δηλαδή δεξαμενόπλοια, πλοία ξηρού φορτίου, ποντοπόρα, μεσογειακά κ.λπ.

¹ Άρθρα 95-100 και 130-135 ΚΑΝΔ.

Ο ίδιος κανονισμός εφαρμόζεται αναλόγως και για τα μικρότερα φορτηγά πλοία.

β) Ο κανονισμός εσωτερικής υπηρεσίας επιβατικών πλοίων, για τα πλοία άνω των 500 κ.ο.χ., που έχει κυρωθεί με το Β.Δ. 683/1960.

Ο κανονισμός αυτός εφαρμόζεται στα πλοία κάθε κατηγορίας που κατά κύρια απασχόληση μεταφέρουν επιβάτες, όπως είναι τα ακτοπλοϊκά επιβατικά, τα κρουαζιερόπλοια, τα υπερωκεάνεια κλπ.

Για τα μικρότερα επιβατικά πλοία, εφαρμόζεται αναλόγως ο ίδιος κανονισμός.

8.3 Ιεραρχία και διαίρεση του πληρώματος.

Επικεφαλής όλων των υπηρεσιών του πλοίου είναι ο Πλοίαρχος. Το λοιπό προσωπικό του πλοίου καλείται πλήρωμα και διαιρείται στο προσωπικό καταστρώματος, μηχανής και γενικών υπηρεσιών.

Τα μέλη του πληρώματος, ανάλογα με τα προσόντα που διαθέτουν και την εργασία που εκτελούν κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες:

1) Προσωπικό καταστρώματος.

- α) Αξιωματικοί: Υποπλοίαρχος, ανθυποπλοίαρχος.
- β) Δόκιμος πλοίαρχος.
- γ) Υπαξιωματικοί: Ναύκληρος, ξυλουργός, αντλιορός.
- δ) Κατώτερο πλήρωμα: Ναύτες, ναυτόπαιδες.

2) Προσωπικό μηχανής.

- α) Αξιωματικοί: Μηχανικοί Α', Β', Γ', ψυκτικός μηχανικός, ηλεκτρολόγος.
- β) Δόκιμος μηχανικός.
- γ) Υπαξιωματικοί: Αρχιθερμαστής, μηχανοδηγοί, λιπαντές.
- δ) Κατώτερο πλήρωμα: Θερμαστές, χειριστές, καθαριστές, μαθητευόμενοι μηχανής.

3) Προσωπικό γενικών υπηρεσιών.

α) Προσωπικό ραδιοτηλεπικοινωνιών: Ραδιοτηλεγραφητές Α' και Β' είναι δυνατόν να υπάρχουν ακόμη σε επιβατηγά κυρίως πλοία και κρουαζιερόπλοια.

β) Προσωπικό οικονομικών υπηρεσιών: Προϊστάμενος οικονομικός αξιωματικός, οικονομικοί αξιωματικοί Α', Β'.

γ) Προσωπικό τροφοδοσίας: Τροφοδότης.

δ) Προσωπικό διαμερισμάτων: Θαλαμνπόλος, βοηθός θαλαμνπόλου.

ε) Προσωπικό μαγειρείου: Μάγειρος, βοηθός μαγειρού.

Στο προσωπικό μηχανής προϊστάται και είναι υπόλογος απέναντι του Πλοίαρχου ο Α' μηχανικός.

Επικεφαλής του προσωπικού γενικών υπηρεσιών, εκτός του ασυρμάτου, και υπόλογος απέναντι στον Πλοίαρχο είναι ο υποπλοίαρχος. Στα επιβατικά είναι ο ύπαρχος.

8.4 Οργάνωση της εσωτερικής υπηρεσίας στα πλοία.

Οι κανονισμοί εργασίας καθορίζουν τους όρους εργασίας «εν πλώ» και «εν όρμω» για το προσωπικό καταστρώματος, μηχανής και γενικών υπηρεσιών.

8.4.1 Εργασίες «εν πλώ».

α) Το **προσωπικό καταστρώματος** κατανέμεται, με τη μέριμνα του υποπλοίαρχου:

– **Σε εργασίες γέφυρας που διεξάγονται κατά φυλακές.** Κάθε φυλακή αποτελείται από έναν αξιωματικό, ένα ναύτη-πηδαλιούχο και έναν οπτήρα. Οι φυλακές δεν πρέπει να είναι λιγότερες από τρεις, τετράωρης διάρκειας. Αν όμως η οργανική σύνθεση του πληρώματος δεν επαρκεί, τότε οι φυλακές ορίζονται σε δύο εξάωρες.

– **Σε γενικές εργασίες σκάφους.** Όσοι διατίθενται σε εργασίες σκάφους εργάζονται υπό την επίβλεψη του ναυκλήρου σε καθαρισμούς, λίπανση των μηχανημάτων, αποσκωρίαση,

χρωματισμούς, προετοιμασία των κυτών ή των δεξαμενών για φόρτωση και εκφόρτωση του πλοίου και σε κάθε άλλη εργασία που ανάγεται στις ειδικότητες του προσωπικού καταστρώματος, την οποία ορίζει ο ναύκληρος, σε συνεννόηση με τον υποπλοίαρχο.

β) Το **προσωπικό μηχανής**, κατανέμεται με τη μέριμνα του Α' μηχανικού:

- Σε φυλακές μηχανής που αποτελούνται από έναν αξιωματικό και έναν δόκιμο ή υπαξιωματικό μηχανής. Στα ατμοκίνητα πλοία προστίθεται και ένας θερμαστής. Οι φυλακές είναι 4ωρες. Αν όμως η οργανική σύνθεση πληρώματος δεν επαρκεί, τότε ορίζονται 6ωρες.
- Σε γενικές εργασίες μηχανής. Αυτοί που κατανέμονται στις εργασίες αυτές ασχολούνται με τις οδηγίες του Α' μηχανικού και την εποπτεία του Β' μηχανικού στη συντήρηση, τις επισκευές, επιδιορθώσεις μηχανών και μηχανημάτων, αποσκωριάσεις, καθαρισμούς, μεταγγίσεις καυσίμων και άλλες εργασίες που τους αναθέτουν οι αρμόδιοι αξιωματικοί.

γ) Το **προσωπικό γενικών υπηρεσιών**, δεν εκτελεί φυλακή στα φορτηγά πλοία. Στα επιβατικά πλοία, εκτελούνται φυλακές στις θέσεις των επιβατών και στα κυλικεία.

Με την εποπτεία του υποπλοιάρχου, το προσωπικό γενικών υπηρεσιών ασχολείται σε εργασίες της ειδικότητάς του, σύμφωνα με το ωρολόγιο πρόγραμμα εργασίας «εν πλω».

8.4.2 Εργασίες «εν όρμω».

Στα λιμάνια ή στους όρμους που αγκυροβολεί το πλοίο, οι φυλακές γέφυρας και μηχανής διατηρούνται ή διαλύονται κατά τις περιστάσεις και κατά την κρίση του Πλοιάρχου.

Όταν οι φυλακές διαλυθούν, το προσωπικό ασχολείται υπό την εποπτεία και τον έλεγχο του υποπλοιάρχου ή του Α' μηχανικού, ανάλογα με τη φύση της εργασίας, σε γενικές εργασίες σκάφους ή μηχανής, σύμφωνα με το ωρολόγιο πρόγραμμα.

Για τη φύλαξη του πλοίου πρέπει να παραμένει «ένδον», μέρος του πληρώματος, κατά τα προβλεπόμενα από τον κανονισμό και την ισχύουσα συλλογική σύμβαση.

Το προσωπικό γενικών υπηρεσιών ασχολείται, στο λιμάνι ή στον όρμο, με διάφορες εργασίες της ειδικότητάς του, υπό την εποπτεία και τον έλεγχο του υποπλοιάρχου.

8.4.3 Γενικές διατάξεις.

Η εργασία των μελών του πληρώματος που δεν είναι διαιρεμένοι σε φυλακές, αρχίζει την όγδοη πρωινή και λήγει την πέμπτη απογευματινή, με μια ώρα διακοπή το μεσημέρι για το γεύμα.

Όταν συντρέχουν ειδικοί λόγοι που οφείλονται σε ιδιάζουσες κλιματολογικές συνθήκες, οι ώρες αυτές μπορεί να κατανέμονται από τον Πλοίαρχο από την έκτη πρωινή μέχρι την έβδομη απογευματινή, με ενδιάμεση διακοπή για φαγητό και ανάπαυση.

Οι ώρες εργασίας έχουν ορισθεί από την ισχύουσα συλλογική σύμβαση ναυτικής εργασίας σε σαράντα την εβδομάδα, δηλαδή σε οκτώ ώρες κάθε μέρα, από Δευτέρα μέχρι και Παρασκευή. Το Σάββατο και η Κυριακή θεωρούνται ημέρες αργίας.

Όταν το πλήρωμα εργάζεται περισσότερο από το κανονικό ωράριο, δικαιούται υπερωριακή αμοιβή για τις επί πλέον ώρες. Επίσης στο πλήρωμα καταβάλλεται ιδιαίτερη αμοιβή, όταν απασχοληθεί σε ορισμένες πρόσθετες (έξτρα) εργασίες που ορίζονται από τη συλλογική σύμβαση (π.χ. το πλύσιμο των κυτών).

Από τον κανονισμό απαγορεύεται να ανατίθενται στο πλήρωμα οι εξής εργασίες, εκτός αν συντρέχει περίπτωση έκτακτης ανάγκης:

- α) Η χρησιμοποίηση των αξιωματικών καταστρώματος σε χειρωνακτικές εργασίες.
- β) Η χρησιμοποίηση των ραδιοτηλεγραφικών σε εργασίες, εκτός της ειδικότητάς τους.
- γ) Η εκτέλεση «εν πλω» εργασιών χρωματισμού και αποσκωριάσεως, με τη χρησιμοποίηση ικριωμάτων (σκαλωσιών).
- δ) Ο χρωματισμός και η αποσκωρίαση των εξωτερικών πλευρών του πλοίου, όταν αυτό βρίσκεται μέσα σε δεξαμενή ή σε ποταμούς ή διαύλους με ισχυρά ρεύματα.
- ε) Κάθε εργασία επάνω σε ιστούς, όταν το αντίστοιχο βαρούλκο βρίσκεται σε λειτουργία.
- στ) Η πλύση και ο χρωματισμός των χώρων που βρίσκονται επάνω από λέβητα σε λειτουργία.